

Romeriske småting - i 1774 og 1776

(med 1770-årenes skrivemåte)

Nordske Intelligenz-Sedler - No. 28

Onsdagen den 13. Julii 1774

Nordske Intelligenz-Sedler.

No. 28.

Onsdagen den 13. Julii 1774.

Efterretning fra Nedrerommørige i Agerhuus Stift.

Natten til Løverdagen den 18 Jun: fidsleden rejste sig et meget haardt Torden-Bejr, som opkom i Nord-Vest og drog sig til Syd-Ost. 3 forfærdelige Torden-Slag fulgte strax paa hinanden, af hvilke et slog ned paa Gaarden Hoff i Fedt-Sogn. Lyneden blev antændt tæt uden for det vestre Hus i Gaarden. En Lynild-Straale slog ind i anden Etage igjennem en Vindues Karm, som blev splittet ad og splintret i mange mindre og større Stykker. Rammen saavelsom det øvrige Vindue-Træ var næsten ubeskadiget; men alt Glasset, 2 Ruder alleene undtagne, var ved Luftens Tryk sprunget i utallige Stykker. Uden at antænde, og uden at efterlade videre Spor for samme Lyn-Straale ned igjennem en Trappe til det underste Stokværk ind i Storstuen. Et Bord med Marmor-Stive, staaende øverst i Stuen under Speilet, fæstet til Væggen med 2 store Spiger, blev kastet omkuld, dog uden ringeste Beskadigelse; Tapetet under og ved Siden af Speilet revet i smaae Piller, hvoraf nogle fandtes nederst i Stuen ved Caminen, hvorigjennem Torden-Straalen maa have taget Udsart, Formodningen bestyrke endel af Skorsteneu nedfaldne Stykker. Kvaldet var en creperende Bombes meget liigt. En Mængde Gnister og brændende Partikler saaes i Luften og paa Husets Tag, som under forfærdelig Spragen og Grafen forsvandt. Man har den Guddommelige Beskjærmelse alleene at takke for, at dette, ellers meget farlige Torden-Slag forarsagede paa Hoff ulige større Skrak end Skade.

Placat.

Paa det den vedborlige Orden kand holdes med dette Stifts publike Stiftellers Regnskaber, bliver samtlige Regnskabsførere for Kirker, Hospitaler, Skoler og deslige Stiftelser eller Indretninger, hvorfor Regnskab til Stiftet bør indsendes, trende Gange efter hinanden i de Nordske Intelligenz-Sedler advarede og tilholdte, inden næstkommende Augusti Maanedes Udgang at tilstille os deres efterstaaende Regnskaber for afvigte Aar 1773, under udblivellig Mulet og Udsærd efter Placaten af 28 Maj. 1771; men for den følgende Tiid paalægges bemeldte Regnskabsførere herved, inden hvert Mars Martii Maanedes Udgang med deres Regnskaber for foregaaende Aar at indkomme, saafremt de vil undgaa efter bemeldte Placat at blive ansæete. Til Sikkerhed at denne af os udgivne Placat kand gelange til alles Kundskab, bliver samme Magistraterne og Byfogderne til egen Efterretning og Bekjendtgjørelse for Bedkommende tilstillet.

Christiania den 12 Julii 1774.

Schouboe.

Schmidt.

Bekjendtgjørelser:

Af det Typographiske Selskabs, til Trykken befordrede, Skrifter, er i disse Dage til Commissionairen her i Byen ankommen: Jesu Levnets Historie 2den Deel, Skrivpap: 48 s., Tryk Dito 36 s. Sammensteds faaes tillige en Underretning om samme Selskabs nu værende Tilstand. Herforuden havdes i Commission: Magister Olrogs aandelige Sange, Skip: 14 s., Tryk Dito 10 s.

Efterretning fra Nedrerommerige i Agershuus Stift.

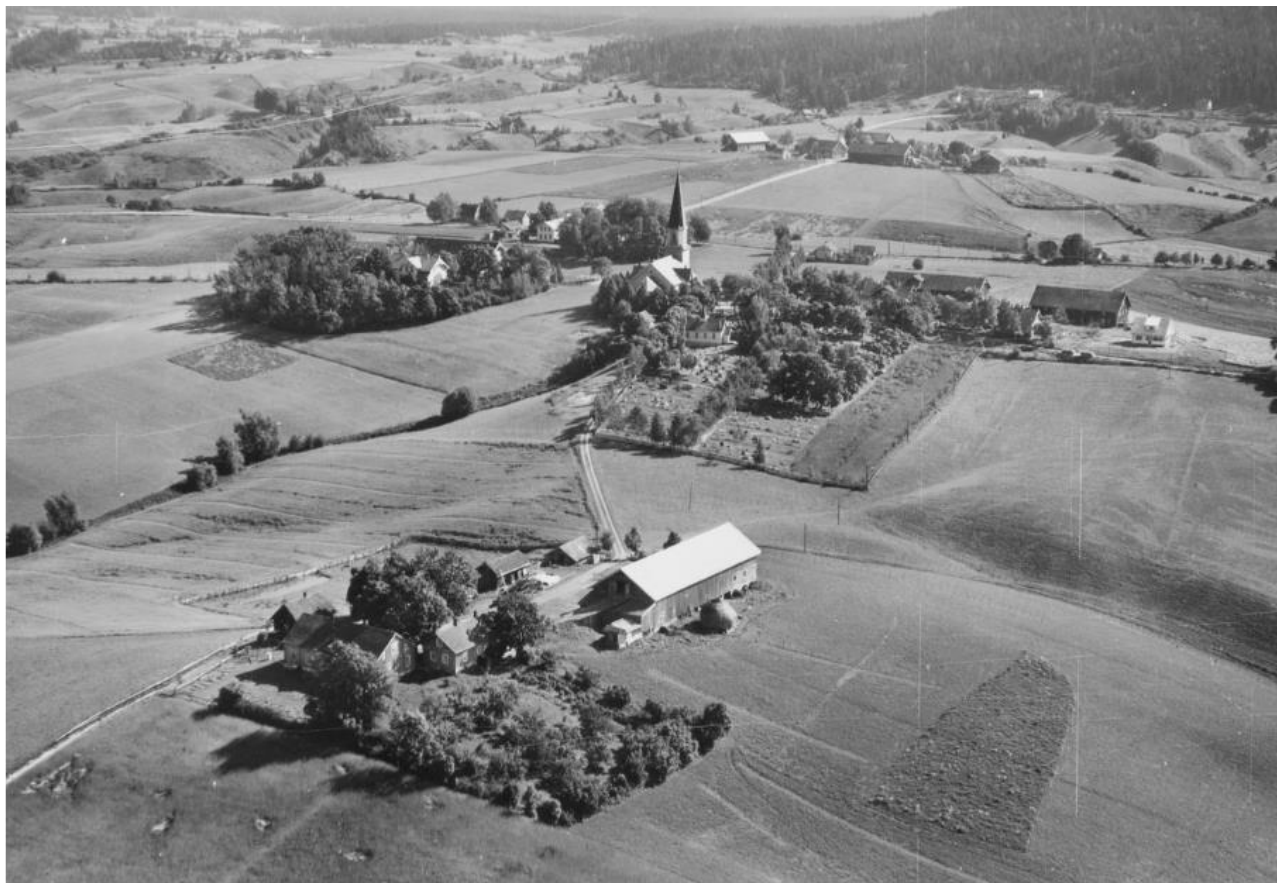
Natten til Løverdagen den 18 Jun: sistleden rejste sig et meget haardt Torden-Vejr, som opkom i Nord-Vest og drog sig til Syd-Ost. 3 forfærdelige Torden-Slag fulgte strax paa hinanden, af hvilke et slog ned paa Gaarden Hoff i Fedt Sogn. Lynilden blev antændt tæt udenfor det vestre Huus i Gaarden.

En Lynild-Straale slog ind i anden Etage igjennem en Vindues-Karm, som ble splitted ad og splintret i mange mindre og større Stykker. Rammen saavelsom det øvrige Vindue-Træ var nesten ubeskadiget, men alt Glasset, 2 Ruder allene undtagen, var ved Luftens Tryk sprunget i utallige Stykker.

Uden at antænde og uden at efterlade videre Spor, foer samme Lyn-Straale ned igjennem en Trappe til det underste Stokværk ind i Storstuen. Et Bord med Marmor-Skive, staaende øverst i Stuen, under Speilet, fæstet til Væggen med 3 store Spiger, blev kastet omkuld, dog uden ringeste Beskadigelse. Tapetet under og ved Siden af Speilet revet i smaae Filler, hvoraf nogle fandtes nederst i Stuen ved Caminen, hvorigjennem Torden-Straalen maa have taget udfart. Formodningen bestyrke endeel af Skorstenen nedfalne Stykker.

Knaldet var en creperende Bombes meget ligt. En Mængde Gnister og brændende Partikler saaes i Luften og paa Huusets Tag, som under forskrækkelig Spragen og Frasen forsvandt.

Man har den Guddommelige Beskjærmelse alleene at takke for, at dette Uvejrs meget farlige Torden-Slag foraarsagede paa Hoff ulige større Skræk end Skade.

Hov (Hoff) gård i Fet. Foto: Digitalt Museum, Akershusbasen.

Nordske Intelligenz-Sedler - No. 17

Onsdagen den 24. April 1776

Kongens premie for udmærkede Fortienester i Agerdyrkning og Landhuusholdningen er 29. jan. 1776 tildelt flere embedsmen soleis:

Hr. Regiments- Quartermester Berg af det 1ste Syndenfieldske Dragon Regiment har fra 1769 forbedret Gaarden Borgen i Sørum Sogn paa Nedre Rommerige med nye Ager til 20 Tønders Sædeland, som han af Skovlænde og unyttig Udmark har optaget.

(8. mai 1776)

Hr. Lars Rasch, Sognepræst til Urschov og Provst til Nedre Rommerige, en Mand som med 12 uforsørgede Børn lever i et lidet Kald, hvoraf han i 9 Aar har svaret aarlig 250 Rdlr. Pension, har fra 1751, da han tiltraadde Urschov Præstegaard, af Skov, Berg og Morads optaget en Mængde Agerland, og derved saavel som ved kostbare Jordblandinger bragt den ellers uskikkede Our-Jord til saadan Frugtbarhet at den i gode Aaringer for en stor Deel afkaster 10 a 12 fold, og at af Gaardens tilligemed de underliggende Huusmandspladsers Avling ei allene 107 Mennesker, hvoriblandt 21 Huusmands Familier, ernæres, men endog bliver Overskud til at sælge. Han har og anlagt et Teglværk, som forsyner Præstegaarden og en del af Sognets Almue med Muur- og Tagsteen.

Urschov Præstegaard, nå Aur Prestegård. Foto: Digitalt Museum

Hr. Friderich Mandahl, Sognepræst til Sørum paa Nedre Rommerige, som paa Præstegaarden og en sin Eyendoms Gaard Nordlie har i alt optaget nyt Agerland til med 60 Tønders Udsæd af moradsige og med Skov begroede Udmarks Grunde, ladet opgrave over 2000 Favner Grøfter, og saaledes ved Rydning Giødsels Formerelse, og gode Indretninger forbedret Ager og Eng, at de derpaa anvendte Bekostninger, som skal overstige 3000 Rdlr., allerede rigelig ere erstattede.

Nordli i Sørum. Foto: Digitalt Museum

(15. mai 1776)

Forrige Procurator Sr. Andreas Hogstad har fra 1763 paa Øde-Gaarden Nistund i Schedsmoe Sogn, Nedre Rommerige, af Myhr og Skovlad opryddet til Ager 19 en halv Tønder Sædeland, ladet grave 11 a 1200 Favner Diger, endeel af 5 a 6 Alens Brede og formeret Gaardens Høeavling fra 60 til 120 a 130 Læs, har ogsaa skrevet en Afhandling om Jordebrugets Forbedring.

Studiosus Sr. Wilhelm Strøm har i 7 a 8 Aar, han har eyet Gaarden Aamodt i Fedt Sogn paa Nedre Rommerige, optaget en stor Deel unyttig og forgroet Mark til Ager, afledet Vandet ved en Mængde Grøfter oprettet Jordhuse til Giødselesn Formerelse, med besynderlig Omhu fredet sin Skov og ugdivet et Skrift om Landsvæsenets Forbedring.

Hr. Regiments Quartermester Adrian Købke, Foged over Øvre Romerige, en af de gode Jordbrugere her i landet, har ligeledes anmeldt paa Gaarden Morck i Eidsvold Sogn at have gjort anseelige Forbedring, de han til næste Aar agter at bevisliggjøre.

Mork gård. Foto: Digitalt Museum, Akershusbasen

Fra Wikipedia:

Norske Intelligensedler, opprinnelig *Nordske Intelligenz-Sedeler*, kom ut for første gang 25. mai 1763, og var Norges første ordinære avis. Avisen ble startet i Christiania av boktrykker Samuel Conrad Schwach, og kom ut mer enn 150 år etter at verdens første avis, *Relation aller Fürnemmen und gedenckwürdigen Historien*, ble utgitt i Strassburg.

Schwach fikk først fullmakt til å etablere boktrykkeriet i Christiania i 1758. Avisutgivelsen var avhengig av kongelig privilegium, men Schwach omgikk dette ved å unngå stoff som krevde privilegium, dvs. nyheter og beretninger om regjeringshandlinger og politikk. Av avisens fire små sider var to reservert for annonser, resten inneholdt økonomiske eller religiøse betraktninger samt religiøse vers. Til folk sa han «dette er et stort fremskritt, selv i disse moderne tider, Sverige og Danmark har lenge ligget før oss. Det var på tide å få en norsk avis.»

Avisen inneholdt mest underholdning og annonser i begynnelsen. Det var først etter 1814 at den politiske interessen ble tatt opp. I 1815 ble den solgt til Christiania Opfostringshus (Waisenhuset.)

Ved opprettelsen av den *Norsk Kundgjørelsestidende* i 1882 mistet avisens vesentlige økonomiske grunnlag, så i 1883 gikk avisens eierskap over til et privat interessentskap, som la det om til å bli en nyhetsavis. I 1890 ble avisens eierskap overtatt av Hjalmar Løken, som gjorde det til talerør for Venstre, og i 1920 ble *Norske Intelligensedler* lagt opp i avisen *Verdens Gang*, og deretter i *Tidens Tegn* fram til 1941.